

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ

СТУДІЇ З ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

Випуск 4

*Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції студентів
та аспірантів «Актуальні проблеми філології та журналістики»
(Ужгород, 21–22 квітня 2016 року)
70-річчю філологічного факультету Ужгородського університету
присвячується*

Ужгород
Видавництво «Гражда»
2016

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Барчан В. В.** – д. філол. наук, професор, завідувач кафедри української літератури ДВНЗ «УжНУ»;
- Белей Л. О.** – д. філол. наук, професор кафедри української мови ДВНЗ «УжНУ»;
- Венжинович Н. Ф.** – к. філол. наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «УжНУ», заст. декана філологічного факультету ДВНЗ «УжНУ» (відповідальний редактор);
- Кузьма О. Ю.** – к. філол. наук, доцент кафедри української літератури, заст. декана філологічного факультету ДВНЗ «УжНУ»;
- Староста О. І.** – магістрант, заст. голови НТСА філологічного факультету ДВНЗ «УжНУ»;
- Шаркань В. В.** – к. філол. наук, доцент кафедри журналістики, заст. декана філологічного факультету ДВНЗ «УжНУ»;
- Шумицька Г. В.** – к. філол. наук, доцент, декан філологічного факультету ДВНЗ «УжНУ»;
- Ярема Х. І.** – аспірантка кафедри української мови, голова НТСА філологічного факультету ДВНЗ «УжНУ» (відповідальний секретар).

Редактори напрямів:

к. філол. наук, доц. **Банької В. Ф.**; к. філол. наук, доц. **Гецько Г. І.**; ст. викл. **Демчик М. І.**; викл. **Каралкіна Н. В.**; к. філол. наук, доц. **Мікула О. І.**; к. філол. наук, викл. **Химинець М. Д.**

У збірнику вміщено матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів «Актуальні проблеми філології та журналістики» (Ужгород, 21–22 квітня 2016 р.).

Для науковців, викладачів вишів, аспірантів, студентів й усіх тих, хто цікавиться проблемами мовознавства, літературознавства та журналістики.

Орґанітет висловлює глибоку вдячність Генеральному директорові ТОВ «Jabil Circuit Ukraine Limited» п. А. В. Мікулі за фінансову допомогу у виданні збірника наукових праць учасників конференції.

Студії з філології та журналістики: зб. наук. праць / Редкол.: В. В. Барчан, Л. О. Белей, Н. Ф. Венжинович (відп. ред.) та ін. – Вип. 4. – Ужгород: Гражда, 2016. – 432 с.

За мовне оформлення і науковий рівень публікації відповідають автори.

ISBN 978-966-176-094-2

© Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», 2016

© Авторів статей, 2016

© Л. Я. Поліха, дизайн 2016

© Видавництво «Гражда», 2016

ЗМІСТ

ФІЛОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТУ УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – 70 РОКІВ!	15
НАШІ ВЧИТЕЛІ	17
НЕВТОМНИЙ ДОСЛІДНИК РІДНОГО СЛОВА (ДО 95-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КИРИЛА ГАЛАСА)	17
НЕВМИРУЩА ПАМ'ЯТЬ ПРО ВЧИТЕЛЯ (ДО 95-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА Й. О. ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКОГО)	19
ПАМ'ЯТАЄМО...	
(ДО 85-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА ВАСИЛЯ ЛАВЕРА)	22
ВАСИЛЬ ГЕРАСИМОВИЧ ЧУМАК (ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ)	24
МИКОЛА ГРИГОРОВИЧ ЯСЬКО – ПЕРШИЙ ДЕКАН ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	27
МОВОЗНАВСТВО	33
Дінара Агзамова (Казань, Росія) СЕМАНТИКА КРАСОТИ І БЕЗОБРАЗНОГО В РУССКИХ ПОСЛОВИЦАХ О «СУЩНОСТІ І НАРУЖНОСТІ»	33
Ольга Андріїв (Івано-Франківськ, Україна) ПЛЮСКВАМПЕРФЕКТ У НІМЕЦЬКІЙ І ДАВНОМИНУЛИЙ ЧАС В УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ У КОНТЕКСТІ ДИГРЕСИВНИХ ВКЛЮЧЕНЬ	35
Владимир Арифюлин (Грайфсвальд, Германия) ОСОБЕННОСТИ РУССКОГО ЯЗЫКА ДИАСПОРЫ НА ПРИМЕРЕ РУССКОГОВОРЯЩЕЙ СЕМЬИ В ГЕРМАНИИ	37
Ганна Бабука (Ужгород, Україна) ЗАСТАРІЛА ЛЕКСИКА У РОМАНІ Д. МОРДОВЦЯ «САГАЙДАЧНИЙ»	39
Віра Білас (Ужгород, Україна) ДИАЛЕКТНА СТИХІЯ У РОМАНІ ДМИТРА КЕШЕЛІ «ЗАПИШІТЬ У СВДІКИ МОЇ СЛЬОЗИ»	41
Яна Бобрушко (Ужгород, Україна) ВСТАВЛЕНІ КОМПОНЕНТИ У СИНТАКСИЧНІЙ СТРУКТУРІ РОМАНУ В. ЗЕМЛЯКА «ЛЕБЕДИНА ЗГРАЯ»	43
Валерія Богомолова (Псков, Росія) НАРОДНАЯ ВЫШИВКА В СВЕТЕ ТРАДИЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ И ЯЗЫКА	45
Юлія Варга (Ужгород, Україна) ФРАЗЕМІКА У ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ Б. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА Сергей Веселов (Псков, Росія) ЭЛЕКТРОННЫЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ РЕСУРС (К РАЗРАБОТКЕ ИНТЕРАКТИВНОГО СЛОВАРЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ)	47
	50

Валерія Черняк (Пряшів, Словаччина)	
МОВА ЗАСОВІВ МАСОВІВ КОМУНІКАЦІ В СЛОВАЧЧИНІ ТА УКРАЇНІ – ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	196
Марія Чех (Тернопіль, Україна)	
ЕТИМОЛОГІЧНІ ГРУПИ ЧОЛОВІЧИХ ТА ЖІНОЧИХ ІМЕН СЕЛА ДОЛИНА ТЕРЕБОВЛЯНСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	197
Мар'яна Чоханя (Львів, Україна)	
ЕПІТЕТИ В РОМАНІ ІРЕН РОЗДЮБУДЬКО «ГУДЗИК»: ЛІНГВОСТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ	199
Анна Чура (Оломоуць, Чехія)	
АНАЛІЗ СТАРОСЛОВ'ЯНСЬКИХ ДЕФІНІЦІЙ ВОЄННОГО СТАТУСУ	201
Александр Шаколо (Витебськ, Беларусь)	
КОНЦЕПТИ «ЛЕС» И «ДОМ» В СКАЗОЧНОМ ДИСКУРСЕ СЛАВЯН И ГЕРМАНЦЕВ	203
Анна Швидченко (Магнітогорськ, Россія)	
К ПРОИСХОЖДЕНИЮ БИБЛЕИЗМА КТО К НАМ С МЕЧОМ ПРИДЕТ, ОТ МЕЧА И ПОГИБНЕТ	205
Катерина Шевчук (Черкаси, Україна)	
ПРИЗВИСЬКА ЖИТЕЛІВ СМТ СТЕБЛІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	207
Мілена Шекура (Ужгород, Україна)	
ОСОБЛИВІСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ЧАСТИНИ ТІЛА» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ СВДОМОСТІ	210
Анастасія Шестернёва (Могилев, Беларусь)	
О СРАВНИТЕЛЬНОЙ ТИПОЛОГИИ ФРАЗЕОЛОГИИ АНГЛИЙСКОГО, РУССКОГО И БЕЛОРУССКОГО ЯЗЫКОВ	212
Адріана Широ (Ужгород, Україна)	
СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІСТОРІЗМІВ У РОМАНІ «СВЯТОСЛАВ» СЕМЕНА СКЛЯРЕНКА	214
Галина Шкурко (Ужгород, Україна)	
СУФІКСАЛЬНИЙ СЛОВОТВІР НАЗВ ТРАДИЦІЙНИХ ВИДІВ ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРАХ ЗАКАРПАТТЯ	217
Ксенія Шокіна (Ужгород, Україна)	
ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ВАРІАЦІЇ ТА АВТОРСЬКІ ІННОВАЦІЇ У РОМАНІ М. ДОЧИНЦЯ «ГОРЯНИН. ВОДИ ГОСПОДНІХ РУСЕЛ»	219
Юлія Шуфріч (Львів, Україна)	
ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАНЦУЗЬКОГО ЗАКОНОДАВЧОГО ДИСКУРСУ	221
Рената Янкович (Ужгород, Україна)	
ОСОБЛИВІСТІ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ	223
Христина Ярема (Ужгород, Україна)	
ЗАГАЛЬНІ НАЗВИ ХВОРОБИ В УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРАХ ЗАКАРПАТТЯ	226
Марія Яцьків (Ужгород, Україна)	
ФРАЗЕОЛОГІЧНА КАРТИНА СВІТУ ЯК НАУКОВА МОДЕЛЬ	228
Beata Fabian (Beregovo, Ukraine)	
THE ANALYSIS OF COMPREHENSION AND WRITING SKILLS OF THE HUNGARIAN STUDENTS STUDYING IN HUNGARIAN AND UKRAINIAN SCHOOLS	230
Vilmos Gazdag (Budapest, Magyarország)	
A KARPÁTALJAI MAGYAR NYELVJÁRÁSOK UKRÁN/ORSZÁG KÖLCSÖNSZAVAINAK HASZNÁLATI GYAKORISÁGÁRÓL	232
Kornélia Hires-László (Budapest, Magyarország)	
BEREGSZÁSZ NYELVI TÁJÉKÉNEK SZEREPE AZ ETNIKAI CSOPORTOK KÖZÖTTI HATÁROK ALAKÍTÁSÁBAN	235
Kinga Horvath (Beregovo, Ukraine)	
LISTENING COMPREHENSION IN ENGLISH	237
Zoltán Karmacs (Budapest, Magyarország)	
ZÁPSZONY ÉS MEZŐKASZONY NYELVI TÁJÉKÉNEK VÁLTOZÁSA	239
Kristína Nováková (Slovensko / Petrohrad, Rusko)	
FENOMÉN NEPRELOŽITELNOSTI V POVIEDKE ŠTEDROVEČERNÁ NOC	241
Maria Poloi (Uzhhorod, Ukraine)	
PRAGMATIC ASPECTS OF CONFRONTATION-BASED COMMUNICATION AZ ÁLLAMI NYELVPOLITIKA ALAPJAIRÓL SZÓLÓ UKRAJNAI TÖRVÉNY DEMOGRÁFIAI HÁTTEREA BEREGSZÁSZI JÁRÁSBAN	245
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	248
Богдана Антонішена (Вінниця, Україна)	
ОСОБЛИВІСТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА РУСАЛЬСЬКОГО (НА МАТЕРІАЛАХ ЗБІРОК «СОНЯЧНІ ДЗВОНИ» І «СМІХ ІСКАРІЮТА»)	248
Валерія Бандура (Київ, Україна)	
«ЕЛКСИРИ САТАНИ» Е. Т. А. ГОФМАНА ЯК ГОТИКО-ФРЕНЕТИЧНИЙ РОМАН	250
Ірина Василюк (Луцьк, Україна)	
ФОРМО- ТА СМИСЛОТВОРЧА ФУНКЦІЯ РОЗДІЛУ «СКРУТКА» У СТРУКТУРІ РОМАНУ С. ЖЕРОМСЬКОГО «РОЮЮ»:	252
Ірина Вікірчак (Чернівці, Україна)	
УРБАНІСТИЧНИЙ ОБРАЗ НЬЮ-ЙОРКА В АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ РОЗИ АУСЛЕНДЕР	254
Олег Войтків (Львів, Україна)	
ПРОБЛЕМА СТОСУНКІВ ГЕРОЯ І СУСПІЛЬСТВА У РОМАНІ ІВАНА ФРАНКА «ЛЕЛЬ І ПОЛЕЛЬ»	256
Дарина Вороновська (Київ, Україна)	
ФЕНОМЕН ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ОЛЕГА ЛИШЕГИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	258
Марина Гаринець (Ужгород, Україна)	
ПОЕТИЧНА ФЛОРИСТИКА А. КРИМСЬКОГО (ЗВІРКА «ПАЛЬМОВЕ ГІЛЛЯ»)	260

the official language of the country and a foreign language) in addition to their mother tongue during the first year when the young learners can not read or write yet. This specific situation is a rich source of research and gives opportunities for investigations how teachers could solve the raising problems and use appropriate methods for developing the young learner's competences in acquiring English as a foreign language. In addition to this, upper-primary school pupils have to face with the problem of higher demands in case of those subjects they have already known and new subjects are also introduced, for instance, a second foreign language. As a result, students have to learn at least four languages at the same time: Hungarian, as their mother tongue, Ukrainian, as official language, mostly English as a Foreign Language and additionally German, French or Russian, as a second foreign language. If considering a child of 11 with all these demands, it seems, that students are overburdened in Hungarian schools what concerns language learning. In this difficult situation teachers should choose the best solutions in foreign language teaching.

The study described in this research analyses the four language skills (listening, speaking, reading and writing) and their development in practice. In addition to this, it also focuses on the role of listening comprehension in English in the development of listening skills of upper-primary school pupils in details.

The purpose of this paper is to understand what participants' attitude towards English language learning is in general and how English lessons are conducted in different Transcarpathian Hungarian schools with the focus on developing listening comprehension skills and using different listening tasks.

Additionally, the present study analyses the condition of listening comprehension skills of upper-primary school pupils in three Transcarpathian Hungarian schools.

This research will serve as a base for future studies on the field of language skills development (especially focusing on the listening comprehension skill) among upper-primary school learners in Transcarpathian Hungarian schools.

REFERENCES

1. Cameron L. *Teaching Languages to Young Learners*. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001.
 2. Pinter A. *Teaching Young Language Learners*. – Oxford : Oxford University Press, 2006.
 3. Scrivener J. *Learning Teaching*. – Oxford : Macmillan Heinemann English Language Teaching, 1994.
 4. Nikolov M. A korai idegen nyelvi programok: érvek és ellenérvek / Szerk. I. Huszti, Idegennyelv-oktatás kisebbségi környezetben. – Ungvár : Poliprint, 2004. – 21–38 o.
- Kinga Horvath*, 5th year student of English language and literature faculty, Ferents Rakotsi II Transcarpathian Hungarian Institute.
 Research Adviser – *Katerina Fodor*, teacher of English of Ferents Rakotsi II Transcarpathian Hungarian Institute.

ZÁPSZONY ÉS MEZŐKASZONY NYELVI TÁJKÉPÉNEK VÁLTOZÁSA

A mai Kárpátalja területét számos államalakulat birtokolta több-kevesebb ideig. Az ezeréves magyar fennhatóságot a trianoni békedöntés után a cseh-szlávok éra, a Podkarpatszka Rusz követte egészen 1938-ig, amikor is a terület újra magyar fennhatóság alá került. 1944-től a volt Szovjetunió része lett, majd az érhullása után napjainkban a független Ukrajna legnagyobb részét foglalja el. E politikai sokszínűség erőteljesen rányomta az itt élők anyanyelvére, nyelvhasználatára is a bélyegét, hiszen a hatalomváltással sok esetben államnyelv-váltás, új nyelvpolitikai elképzelések érvényesültek.¹ E törekvéseknek köszönhetően Kárpátalja területén az államnyelvekhez igazodva a helynevek, a hivatalok és közintézmények nevei, hivatali ügyintézés tájékoztatói, a lakossági hirdetések stb. szintén több kisebb-nagyobb változást éltek meg, melynek következtében a nyelvi tájkép, és azon belül a nyelvek arányának megoszlása is változott. E változás napjainkban is megfigyelhető, melynek egy kicsiny aspektusát szeretném bemutatni két település, Zápszony és Mezőkaszony példáján.

2011 és 2012 folyamán a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont munkatársaival Beregszászi, Ungvári, Nagyszőlősi és Munkácsi járások legalább 50%-ában magyarok lakta településein [5] végzett kutatásunk során digitális fotók segítségével felmértük az egyes települések nyelvi tájképét, dokumentálva a magyar nyelv megjelenését (vagy éppen hiányát) az egyes helységek szimbolikus terében. 2016 februárjában a Beregszászi Járási Zápszony (magyarok aránya 92,1%, [5, c. 83.]) és Mezőkaszony (magyarok aránya 89,3 %, [5, c. 82.]) településeken hasonló digitális fényképfüzeteményt készítettem a települések közterein és utcáin elhelyezett hirdetőkről. A vizsgálattal céloim volt rávilágítani a két településen és környezetében bekövetkezett gazdasági változások nyelvi tájképre gyakorolt hatásaira.

A települések nyelvi tájképében történt változás a kistérség turisztikai kínálatában bekövetkezett változásoknak köszönhetően indultak meg. A Kaszonyi Termálfürdőben 2012-ben elvégzett és napjainkban is tartó fejlesztéseknek köszönhetően jelentősen megnövekedett a Kárpátokon túlról érkezőbelső-ukrajnai turistákai kereslet, melynek köszönhetően a szolgáltatási szférában meginduló folyamatok a közösségi terek nyelvi képét is áttestették. Számos reklám, információs és szálláskínálat jelent meg a turisták információival való ellátása érdekében.

A 2011-es kutatások révén megállapítottuk, hogy a településeken az intézmények és hivatalok, azok vezetőinek, főbb munkatársainak nevei ukrán és magyar nyelven is olvashatók mindkét településen. A helységnévtáblák mind Mező-

¹ E bonyolult problémakört a hely szűke miatt nem boncolgatom, de részletesen olvashatunk róla Csernicskó István *Államok, nyelvek, államnyelvek* című monográfiájában, amely 2012-ben látott napvilágot.

kaszony, mind pedig Zápszony esetében ukrán és magyar nyelven is fel vannak tüntetve. Mindkét településen az utcanév-táblák csak néhol voltak kihelyezve, de minden esetben kétnyelvű táblákkal találkozunk. A helyi lakosság és a Beregszászi járás területén működő vállalatok hirdetései ebben az időszakban főként magyarul, vagy esetleg mindkét nyelven voltak olvashatók. A csak ukrán nyelvű hirdetés-kihelyezés főként megyei vagy más járásokban működő cégek, hivatalok hirdetéseinél, hivatalos tájékoztatásainál volt megfigyelhető [2; 3; 4].

A mostani vizsgálat alapján elmondható, hogy a települések helységnevéntáblái, az intézmények és hivatalok, azok vezetőinek, főbb munkatársainak nevei esetében nem történt változás a nyelvek tekintetében. Kivétel ez alól Zápszony utcanév-táblái, amelyet minden utca kezdetén elhelyeztek magyar és ukrán nyelven egyaránt.

Viszont jelentős változás figyelhető meg a helyi lakosok és a helyi vállalkozók által elhelyezett hirdetések esetében. Ezeknél a hirdetéseknel jelentősen megnövekedett a csak ukrán nyelven kihelyezettek aránya, melyek szinte mindigike közvetlenül vagy közvetlen összekapcsolható amegnövekedett belső-ukrajnai turisztikai kereslettel. A legszembetűnőbb és közvetlenül a turizmus megnövekedésével összefüggő hirdetések a *szoba/házrészt/ház kiadó* hirdetések megjelenése, amelyek igazodva a kereslethez, csak ukrán nyelven jelentek meg a települések nyelvi tájképében. Ez Zápszony esetében 19 hirdetés, míg Kaszonyban mindössze ötöt jelent. Előbbiben főként a termálfürdőhöz közelebb eső településrész nyelvi tájképét változtatta meg jelentősen. Ugyancsak többnyire az ukrán nyelvű kereslethez igazodnak a boltok, éttermek, kávézók és szálláshelyek reklám- és információs táblái. Ezek közül a 2011 óta elhelyezettek szinte mindigike csak ukrán nyelven van kifüggesztve. További érdekesség, hogy míg 2011-ben a mezőgazdasági eladó házak mindegyikét magyar nyelven hirdették meg, addig 2016-ban a hét eladó házon ötnél csak ukrán nyelvű, kettőnél pedig magyar és ukrán nyelvű felirat volt olvasható. Az eladó házak ugyan nem közvetlenül kapcsolódnak a turisztikai kereslet növekedéséhez, de közvetlen mégis, hiszen számos belső-ukrajnai személy vásárol házat hétvégi nyaralónak, illetve a kelet-ukrajnai konfliktus következtében akár végleges lakhatás céljával is.

Ezen vizsgálat a korábbi kutatás eredményeinek összehasonlításával rávilágít arra, hogy egy terület gazdasági fejlődése, esetünkben a turisztikai szolgáltatás bővülése, kihatással van/lehet az adott terület településeinek nyelvi tájképére, és az abban résztvevő nyelvek arányaira.

IRODALOM

1. Baranyi Béla szerk. 2009. *Kárpátalja*, MTA Regionális Kutatások Központja-Dialóg Campus Kiadó, Pécs-Budapest.
2. Karmacsai Zoltán 2014. Település- és utcanév használata Kárpátalján. In: Beregszászi Anikó, Hires-László Kornélia szerk., *Meszelt falakon túl*. Beregszász. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2014: 87-98.
3. Látható és működő kétnyelvűség? A magyar nyelv hivatalos/hivatali használata Kárpátaljai Beregszászi járásban elméletben és a gyakorlatban, pályázati beszámoló, kézirat.

4. Látható és működő kétnyelvűség? A magyar nyelv hivatalos/hivatali használata a Nagyszőlősi, Munkácsi és Ungvári járásokban elméletben és a gyakorlatban, pályázati beszámoló, kézirat.

5. Molnár József – Molnár D. István 2005. *Kárpátalja népszerű és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében*. Beregszász : KMPSZ. Tanácskönyv- és Taneszköztanácsa.

Zoltán Karmacsai – doktorjelölt Eötvös Loránd Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola (Budapest, Magyarország).

Témavezető: Dr. Kiss Jenő MHIAS, professor emeritus (Budapest, Magyarország).

Kristína Nováková,
Slovensko / Petrohrad, Rusko

FENOMÉN NEPRELOŽITEĽNOSTI V POVIEDKE ŠTEDROVEČERNÁ NOC

Krásna literatúra kladie na prekladateľa neobyčajne vysoké nároky, pretože výsledný text musí zodpovedať originálu nielen obsahovo, ale aj esteticky. Dokonalá znalosť východiskového a cieľového jazyka je samozrejmosťou, no ani zďaleka nie je jediným predpokladom kvalitného prekladu. Umelecký preklad si žiada viac. V beltristicom diele je vždy čosi nedopovedané, nevyvovedané. V tom sa ukrýva jeho podstata, jeho čaro. Aj prekladateľ je na začiatku translačného procesu sám iba čitateľom. Pochopenie textu ako celku a jeho interpretácia je základná podmienka úspešného prekladu, ktorú musí splniť každý dobrý prekladateľ. Výborný prekladateľ však zabúdi do všetkých zákutí diela, odkryje všetky jeho vrstvy, číta medzi riadkami a zachytáva všetky nuansy významu jednotlivých slov. Nie je len skúseným lingvistom, ale predovšetkým pozorným čitateľom, schopným vnímať umelecké dielo komplexne cez jednotlivé čiastočky, myšlienky, obrazy, ktoré ho robia jedinečným a neopakovateľným. Ako píše J. Levy: „Hlavný rozdiel medzi prekladateľom tvorivým a prekladateľom mechanickým je v tom, že tvorivý prekladateľ si na ceste medzi originálom a prekladom predstaví skutočnosť, o ktorých píše, t. j. preniká za text k postavám, situáciám a ideám, kým nekreatívny prekladateľ mechanicky vníma iba text a prekladá iba slová“ [3, s. 55]. Umelecký text je bipolárny. Na jednom póle stojí jazyková forma a na druhom jej ideová a estetická hodnota [3, s. 45 – 46]. Nemožno nesúhlasiť s názorom, že vhodiskom pre preklad teda nemá byť text, ale práve jeho významová a estetická hodnota [4, s. 58].

Do poviedky *Štedrovečerná noc* zo zbierky *Večery na dykaňskom laze*, ktorá sa stala predmetom našej analýzy, N. V. Gogol estetickú hodnotu vnáša v nemalej miere pomocou ľudovej slovesnosti, ako aj mnohočetnými reáliami z prostredia svojej rodnej Ukrajiny. V translatologickej teórii reálie považujeme za bežekvivalentné prvky, čiže nepreložiteľné lexikálne jednotky, pomenúvajúce